

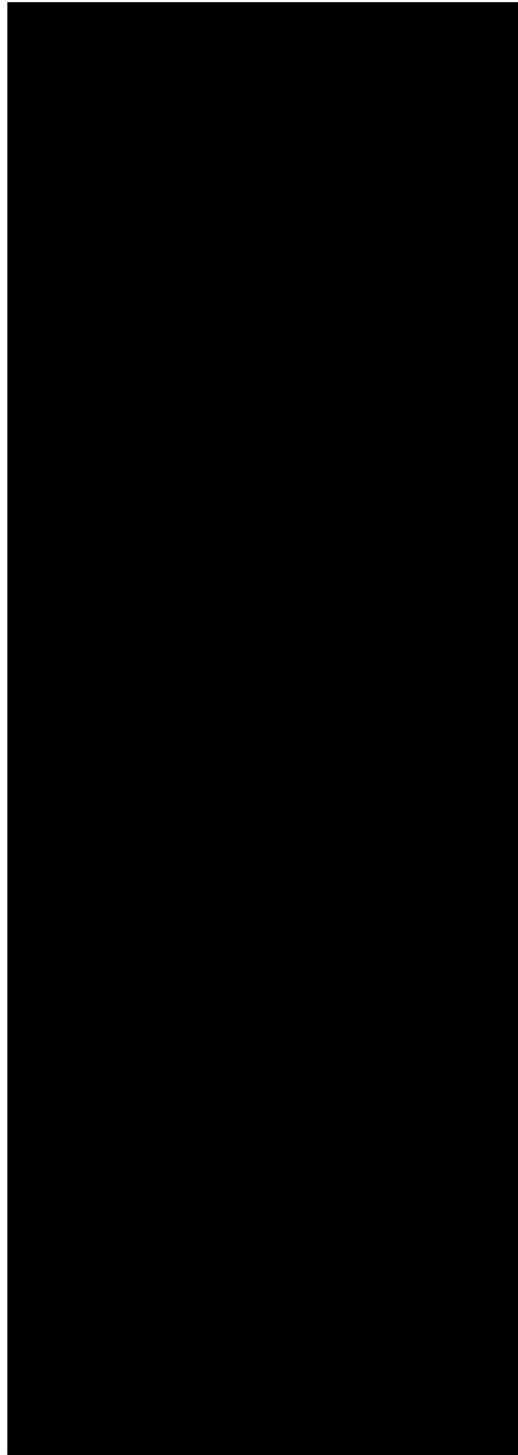

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

העותרים בעת"מ 17988-03-22

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

העותרים בעת"מ 39840-03-22

נגד

1. לשכת עורכי הדין בישראל
2. ועדת הבחינות של לשכת עורכי הדין

המשיבות

ב"כ העותרים בעתירה 17988-03-22 - עו"ד שי דקס, עו"ד יניב לנקרי
ב"כ העותרים בעתירה 39840-03-22 - עו"ד אורן טסלר
ב"כ המשיבות - עו"ד מירית שלו, עו"ד אליה בר

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

פסק דין

1. בעניין בחינת ההסמכה אשר התקיימה מטעם המשיבות ביום 28.12.2021 הוגשו שלוש עתירות בשם מעל לחמישים נבחנים אשר קיבלו ציונים שבין 51 ל- 59 נקודות, אף שציון המעבר עומד על 60 נקודות. הדיון בעת"מ 65936-03-22 הסתיים עת קיבלו העותרים שם את המלצת בית המשפט כי זו תדחה ללא צו להוצאות. נותר עם כן לדון בשתי עתירות נוספות - עת"מ 17988-03-22 ועת"מ 39840-03-22. כפי שהובהר לצדדים, עת התקבלו התשובות לעתירות, רק בסמוך ליציאתי לשבתון, לא נותר מנוס אלא לקיים את הדיון במהלכו. בנסיבות אלה, ועת גם לא הסתייע ניסיון לפשרה, לא נותר מנוס אלא גם להשלים הכתיבה בשבתון. בהתחשב במצב זה - יכתבו הדברים בדרך מקוצרת.

2. הצדדים כולם הרחיבו באשר למתכונת החדשה בהתאם לתיקון מס' 38 לחוק לשכת עורכי הדין התשכ"א - 1961 (להלן: "החוק") ובהתאם לתקנות לשכת עורכי הדין (סדרי בחינות בידי מדינת ישראל, באתיקה מקצועית החלה על עורכי דין זרים ובבחינת ההסמכה לעריכת דין) התשכ"ג-1962 (להלן: "תקנות הבחינה"). איני מוצאת להרחיב בדברים, מעבר ציון העובדה כי הבחינה במתכונת זו כוללת שלושה חלקים; חלק כתיבה (20 נקודות) ועוד שני חלקים במתכונת של שאלות רב ברריות אשר כל אחת מהן מזכה בנקודה (40 שאלות בכל חלק). חלק אחד נוגע לדיון המהותי והאחר לדיון הדיוני. בחלק של הדיון המהותי - מחולקים לנבחנים דברי החקיקה אשר בהן עוסקות השאלות, בעוד בחלק של הדיון הדיוני מצופה כי הנבחן יזכור את דברי החקיקה והם אינם מצויים בידי. את רשימת החקיקות אשר יכללו בבחינה, מפרסמים לכל המאוחר שלושה חודשים לפני יום הבחינה. אין חולק כי נדרשת גם הכרת הפרשנות שניתנה בפסיקה לאותם החקיקות.

3. עוד אפנה לכך שבועדה המחברת את הבחינה, המשיבה 2 (להלן: "הוועדה") - יושבים כב' השופטים בדימוס משה יועד הכהן; מרים דיסקין; זהבה בוסתן (כולם שופטים מחזיים) וכן עורכות הדין טובה פריד ומיכל בן עמי - ממושרד המשפטים וכן מהשוק הפרטי, עורכת הדין אורלי טננבאום (שותפה בכירה במשרד גורניצקי ושות') ועו"ד אלונה בומגרטרן (שותפה בכירה במשרד נשיץ ברנדס אמיר ושות'). מצד האקדמיה יושבים בוועדה - פרופ' מוחמד ותד, ראש בית הספר למשפטים - המכללה האקדמית צפת ופרופ' גבריאל הלוי - מהמכללה האקדמית אונו.

4. לאחר שמתקבלות תוצאות הבחינה מבצעת הוועדה גם התייעצות ראשונית באשר לשאלות אשר נטען לגביהן שהן בעייתיות. לאחר שמתפרסמות התוצאות וכן הפתרון ולאחר שמוגשים עררים - שבה הוועדה ומקיימת דיון מעמיק בדברים. ביחס לבחינה הנדונה כאן - הוגשו 4,826 עררים המתייחסים ל- 61 שאלות, מתוך 80 השאלות, אשר בחלקים הרב-ברירתיים בלבד (הוגשו עררים נוספים ביחס למטלת הכתיבה, אשר אינם במניין זה). בשלב זה הוחלט - לפסול בדיון הדיוני את שאלה 39 בגרסה 1

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני :

(שאלה 2 בגרסה 2) ובדין המהותי לקבל בשאלה 12 גם את חלופה ג' כחלופה אפשרית נכונה נוספת ולפסול את שאלה 39. להלן אתייחס לשאלות כפי שמוספרו בגרסה 1, ברם הדברים יחולו בהתאמה, ביחס לשאלה הזוהה אשר בגרסה הנוספת, אף שמשפרה שם שונה.

5. בהודעה אשר פורסמה עוד עובר להחלטה דלעיל - נכתב כי אחוז המעבר של הבחינה התפלג כדלקמן; באשר לניגשים בפעם הראשונה 64%, באשר לניגשים בפעם השנייה 20% ובאשר לניגשים בפעם השלישית ומעלה 8%. בקרב בוגרי אוניברסיטאות אחוז המעבר עמד על 84%, בעוד אחוז המעבר של הלומדים במכללות עמד על 24%. העותרים מפנים לנתון לפיו אחוז העוברים בסך הכול וללא התפלגות כאמור - עומד על 40%.

6. **עת"מ 39840-03-22** - הוגשה בעניין שש שאלות; אחת בדין הדיוני וחמש בדין המהותי. עתירה זו הוגשה בשם 20 עותרים ור' הפירוט והנפקות של ההכרעה לכל אחד מהם, החל מעמ' 3 לאותה עתירה. לאחר הדיון בעתירה הודיעו עותרים אלו כי הם מוותרים על אחת מהשאלות בדין המהותי. עם זאת באשר לשאלות הנותרות ביקשו כעת פסילה מלאה של השאלה.

עת"מ 17988-03-22 - הוגשה בעניין עשר שאלות; שתיים מהן בדין הדיוני ושמונה בדין המהותי. עתירה זו הוגשה בשם 30 עותרים ור' הפירוט והנפקות של ההכרעה לכל אחד מהם, החל מעמ' 9 לאותה עתירה.

7. עוד טרם נפנה לטענות אשר בעתירות, נמצא להזכיר את ההלכה לפיה מכוח הוראת סעיף 61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג-1973 (להלן: "חוק החוזים"), חל על ענייניו בהתאמה סעיף 33 לאותו חוק. סעיף הקובע כי - "חוזה שלפיו יינתן ציון, תואר, פרס וכיוצא באלה על פי הכרעה או הערכה של אחד הצדדים או של אדם שלישי, אין ההערכה או ההערכה לפי החוזה נושא לדיון בבית משפט". נקבע כי האמור חל על בחינות ההסמכה לעריכת דין ואף שאינו מונע ביקורת שיפוטית, הרי שעת עסקינן בדין המנהלי - יש בו להוביל לצמצום הביקורת השיפוטית על החלטות הוועדה הבוחנת. ר' בג"צ 7505/98 קורניאלדי נ' לשכת עורכי הדין בישראל פ"ד נג(1) 153, 167 (1999) וכן עע"מ 5066/20 נוטקין נ' לשכת עורכי הדין (19.8.20), שם הובאו הדברים כאמור. בפרשת נוטקין נאמר כי הדרשות לטענות העותרים ביחס לכל שאלה ושאלה היא בבחינת "הרבה מעל הנדרש" ונקבע כי די בבחינה באשר ל - "קיומה של זיקה רציונלית בין תוכן השאלה לתשובה אשר סומנה על ידי הבוחנים כנכונה" אם זו נמצאת, הרי שדי בכך להצדיק דחיית העתירה "מבלי להיכנס לעובי הקורה" (ההדגשה אינה במקור).

8. בעע"מ 3717/18 ד"ר פרץ נ' הוועדה הבוחנת של לשכת עורכי הדין בישראל (10.6.18), אמר כב' השופט י' עמית, בין השאר, את הדברים הבאים -

"פתחנו ואמרנו כי בחינות לשכת עורכי הדין מובאות תדיר בפני בית משפט זה. יש לזכור, כי עריכת דין אינה המקצוע היחיד הדורש בחינות הסמכה ורישוי, ויש מקצועות ותחומים רבים בהם העוסקים במלאכה נדרשים לעבור בחינות הסמכה, כגון: רואי חשבון, שמאים, רוקחים, יועצים פנסיונים ועוד רבים אחרים. מכאן השאלה המתבקשת: מה מותר מקצוע

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני :

עריכת הדין ממקצועות אחרים שמביא לפתחו של בית המשפט עתירות כה רבות? דומה כי התשובה לכך היא כי תורתו-אומנותו של בית המשפט היא במשפטים, ומאחר שבית המשפט עצמו יכול לבחון את תוכנו של הבחינות, הציפיה היא כי יעשה כן ויצלול לעומקן של שאלות ותשובות. אלא שהפסיקה חזרה והדגישה כי ענייננו בשיקול דעת של ועדות בחינות מקצועיות, כי בית המשפט אינו יושב כוועדת ערעורים עליונה וכי הקריטריונים להתערבות הם על פי דיני המשפט המינהלי:....
ובקיצור, בית המשפט אינו מחליף את שיקול דעת הוועדה הבוחנת בשיקול דעתו. על דרך הכלל, רצוי כי בית המשפט לא ירד לזירה ולא ישים עצמו בנעליה של הוועדה הבוחנת, לא כדי לבחון טיבן ונכונותן של השאלות והתשובות (השוו ע"מ 1811/12 לשכת עורכי הדין בישראל נ' לב רן, [פורסם בנבון] פסקה 6 (2.5.2012)), ולא כדי להכריע אם מדובר בשאלה ש"מתמחה סביר" אינו יכול להשיב עליה (השוו בג"ץ 10937/03 לוין נ' לשכת עורכי הדין בישראל, פסקה 5 (26.2.2004)).

(ההדגשות שלי - ע.ז.).

9. נקבע כי למעשה על בית המשפט לבחון את העתירות בהתאם לכללי הדין המנהלי. כלומר יש לבחון האם הוכחו שיקולים זרים, חוסר סבירות קיצונית, חריגה מסמכות וכיו"ב. אומנם בפרשת פרץ הנ"ל מצא בית המשפט, בסופו של יום, לקבל את טענות הנבחנים ביחס לשתי שאלות אך נראה כי ביסוד אותה נכונות שם עמד צבר הדברים הבאים; דובר שם בפעם הראשונה בה הגיעה המתכונת החדשה של הבחינות לפתח בית המשפט. ובנוסף - ביחס לכל אחת מאותן שתי שאלות נמצא צבר ליקויים בעטיים נקבעה אי סבירות המצדיקה התערבות (כך באשר לאחת מהשאלות התקיים צירוף של אחוז נמוך מאוד של משיבים נכונה עליה ומדד אבחנה שלילי; וכן - אי בהירות האם נושאה נכלל בנושאי הבחינה; וכן - לא היה ניתן לדלות גם מהוראת החיקוק עצמה את התשובה; וכן - דובר בנושא בו קיימת פסיקה נרחבת. באשר לשאלה השנייה, היה צירוף דומה של - אחוז נמוך של משיבים נכונה ומדד התאמה שלילי; וכן - ספק באשר לסיווג השאלה כמהותית או דיונית, אף שנכללה בחלק הדיוני; במצב זה סעיפי החוק לא עמדו לעיני הנבחנים; וכן - דובר בשאלה אשר בית המשפט ראה אותה כשאלה "איזוטורית").

10. בע"מ 6674/17 יונס נ' לשכת עורכי הדין (3.12.17), נאמר באופן ברור כי אף שלבית המשפט יש ידע בתחום הרלוונטי למבחן הסמכה לעריכת דין, עליו לבחון את העתירה כאילו זו הוגשה בעניינים בהם אין לו ידע מקצועי, כגון - עתירה התוקפת מבחן הסמכה בתחום הרפואה. נקבע כי העובדה שבידי בית המשפט מסוגלות מקצועית לערוך בחינה שונה של הדברים, אינה צריכה לשנות את אופן הבחינה בפועל. הוזכר באותו מקרה כי עמדת הפסיקה הינה כי אין מקום שבית המשפט ישים את עצמו בנעליה של ועדת הבחינות "וידון בשאלה אם תשובה מסוימת לשאלה נכונה אם לא" (ר' סעיף 3 שם). הובהר כי בית המשפט אינו יושב בעתירה מנהלית ממין זה, כוועדת ערעורים נוספת, אלא כגוף הבוחן את התקינות המנהלית. לא נשמטה מעיני העובדה שבאותו מקרה, חרף דברים ברורים אלו, נפסלו מספר שאלות (לרבות משום שנקבע עניינית כי אף תשובה לא הייתה נכונה בחלק מהשאלות), ברם נראה כי בית המשפט לא ייטה ללכת בדרך זו. כאמור לעיל, בפסיקה מאוחרת יותר (ר' לעיל וטקין ופרץ) - הבהירה ערכאת הערעור בצורה ברורה כי ספק אם יש מקום לבחון השאלות לגופן ואם לא די בעמידה באותו מבחן של קיום זיקה רציונלית, בין השאלה והתשובה הנכונה. אף אם יהא מקום להתערב יהא

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

הדבר במקרה חריג מאוד (כמו למשל עת מדובר במתכונת בחינה חדשה בתוספת שילוב של מספר רב של גורמים המעלים ספקות לגבי השאלה, כמובא לעיל).

11. מעבר להפניות לעיל ר' עוד ע"מ 8281/18 לשכת עורכי הדין נ' פומס (11.12.18). באותו מקרה חלק כב' השופט סולברג על עמדת כב' השופט עמית אשר נדרש לבחינה של אחת השאלות. וכך אמר בהקשר זה, כב' השופט סולברג:

"זהו בדיוק ה'סחף' שמפניו עלינו להישמר. אל לה, למומחיותנו (היחסית) בתחום המשפט, לקלק את השורה, ולקרבו אל מושא הביקורת השיפוטית יתר על המידה שבה נעביר תחת שבט ביקורתנו בחינות הסמכה במקצועות הרוקחות, הרפואה, האופטומטריה, השמאות, ההנדסה וכיוצא באלה מקצועות ומלאכות. איננו באים בנעלי הגוף המקצועי הסטטוטורי המוסמך ולא נתערב בתחום מומחיותו שעליו הופקד, אלא אם חרג מסמכותו או שנפל פגם משפטי בעשייתו..."

לעמדה זו, שהפכה לדעת הרוב שם, הצטרף כב' השופט מזוז אשר בין השאר הפנה לדבריו בע"מ 989/15 לשכת עורכי הדין נ' סובח (13.4.15), שם אמר:

"... ההלכה היא, שלא רק שבית המשפט אינו יושב כערכאת ערעור עליונה על החלטות הוועדה הבוחנת בעניין ניסוח השאלות בבחינות ההסמכה וקביעת התשובות הנכונות להן, אלא שככלל אין הוא אמור לבחון את השאלות לגופן, כל עוד לא הונחה תשתית מספקת לכך ששיקול דעת הוועדה הבוחנת לוקה בפגם משפטי... זוהי אפוא ההלכה, אותה שנה בית משפט זה פעמים רבות. הלכה זו מעוגנת היטב בכללי היסוד של המשפט המינהלי באשר לביקורת שיפוטית על החלטות מינהליות בכלל, ועל החלטות גופים מקצועיים ובעניינים מקצועיים בפרט, והיא גם תואמת הלכות ותיקות ומבוססות היטב שנקבעו בהקשרים אחרים של ביקורת שיפוטית על החלטות מקצועיות של רשויות שהוסמכו בדיון..."

בפרשת פומס צירף כב' השופט מזוז עמדתו לעמדת כב' השופט סולברג והוסיף ואמר, בסעיפים 4-5 לחוות דעתו כי:

"בחינה פרטנית של שאלות ותשובות בבחינה לגופן על ידי בית המשפט אינה עולה בקנה אחד עם עקרונות המשפט המנהלי ועם כללי הביקורת השיפוטית. יתרה מזו, כחוט השני עובר בפסיקה השיקול שאין גם להעלות על הדעת מצב בו מתקיים מסלול ייחודי של ביקורת שיפוטית הפתוח הלכה למעשה רק בפני נבחנים במקצוע המשפטים ולא בפני נבחני מקצוע במקצועות אחרים... אשר על כן, אני סבור כי על בתי המשפט (בית משפט לעניינים מינהליים ובית משפט זה) למשוך ידיהם מעיסוק בתוכן של אלו ותשובות בבחינות ולהימנע מלדרת לזירה זו ויש לצמצם את הביקורת השיפוטית לסענות בדבר חריגה מסמכות או פגם משפטי אחר שנפל בהחלטות הוועדה הבוחנת לפי כללי הביקורת הרגילים של המשפטי המינהלי..."

(כלל ההדגשות בסעיף זה הן שלי - ע.ז.).

12. משהצטיידנו בהלכות אלה אפנה לעתירות שלפניי. עובר לכך ולשלמות התמונה אציין כי בתום דיון ממושך בנוכחות העותרים ובאי כוחם, התקיים דיון בנוכחות באי כוח הצדדים בלבד. הודגש בפתחו כי מדובר בדיון לצורכי פשרה והובהר הבהר היטב כי אין בכל דבר שיאמר בו, או יוצע בו, כדי לכבול את ידי בית המשפט, ככל שתידרש החלטה סדורה ולאחר עיון מעמיק בפסיקה ובטענות. הובהר כי יש

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

להקפיד שהצעות שניתנות במסלול הפשרה לא תגרומו לפיתוח ציפיות שווא אצל מי מהצדדים. בכלל זה אף לא בוצע רישום של תוכן הדברים. לצערי, ניסיון זה לא צלח. יש להצר על כי העותרים ראו עצמם רשאים באותן הודעות מאוחרות, להעלות טענות נוספות וכן להציג דברים שהיו במגעם לפשרה, מה גם שנעשה ניסיון להציג דברים שלא כהווייתם. אכן ניתן להבין את התרעומת שהעלו המשיבות בהודעות נוספות באשר לכך. יוטעם עם זאת כי עצם הפניית הזרקור, לשלוש שאלות שהעלו התלבות-מה, ממילא חייבה את הוועדה הבוחנת לשוב ולבדוק את עצמה. מקום בו זו לא מצאה, אף לאחר אותה בדיקה, לשנות מעמדתה, יש ליתן לכך את המשקל המתאים (ר' לעיל הרכב הוועדה ועמדת הפסיקה כי אין להפוך עתירה מינהלית לגוף המהווה ערכאת ערר נוספת).

הכרעה:

13. **אפתח בעת"מ 39840-03-22;**

בהודעתם האחרונה הודיעו העותרים בעתירה זו כי הם מוותרים על טענות שהעלו באשר לשאלה 14 בדין המהותי. אפנה אם כך לחמשת השאלות שנותרן -

- לא נמצא לקבל הטענות בנוגע לשאלה 4, בחלק הדין המהותי -
ביסוד הטענות עומדת מחלוקת באשר לנכונות התשובה, בעוד כאמור לעיל, לו דובר בסוגיה רפואית - ברי כי בית המשפט אף לא היה מתחיל את אותה בחינה. ככל שיש צורך בהתייחסות לתשובה לגופה, ר' המפורט בהרחבה בסעיפים 82-102 לתשובה. באשר לטענה כי מדובר ב-"אחת השאלות הקשות שנשאלה בבחינה דנא ובכל בחינות לשכת עורכי הדין בכלל". אזכיר את דברי כב' השופט עמית בפרשת פרץ דלעיל - בעניין התמהיל שבמבחן. כב' השופט עמית התייחס בין השאר להנחה כי עת לצד שאלות קשות, מופיעות שאלות קלות יותר, נשמר האיזון בבחינה.

- עוד לא נמצא לקבל הטענות בנוגע לשאלה 26 בדין המהותי -
גם כאן עומדת ביסוד הטענה מחלוקת באשר לנכונות התשובה לגופה וכבר הערנו כי אין מקום לבחינה שכזו בעתירה מינהלית ותוך ניצול הידע המשפטי של היושב בדין. באשר לתשובה לטענות לגופן - ככל שהדבר נדרש ר' האמור בסעיפים 139-153 לתשובה. יוער כי עת שלא נכרת ההסכם, ממילא אין מקום לחלופות ב' וד'. השאלה נועדה לבחון היכרות עם הפסיקה בפרשת קל בניין (ע"א 6370/00, פ"ד נו(3) 289 (2002)) ושם אכן נקבע כי סעיף 12 לחוק החוזים, אינו מוגבל לפיצויי הסתמכות בלבד. המענה הקפיד להדגיש לאלו סעדים ניתן "לענות" ואין מקום להרחבה לה טוענים העותרים עת שהם פונים לשאלה - האם ניתן לקבל בו זמנית (להבדיל מלעתור), הן פיצויי קיום והן פיצויי הסתמכות. אין בהערה זו למעט מכל המובא בהרחבה בתשובה, אף מעבר לכך.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

- באשר לשאלה 12 בדיון המהותי -

העותרים ביקשו להוסיף את תשובה ד' כתשובה נכונה ואז לפסול את השאלה בשל קיום שלוש תשובות אפשריות בשאלה אחת. המשיבה סברה בתחילה כי החלופה הנכונה היא חלופה ב', אך כאמור לעיל, עוד עובר להגשת העתירה, מצאה להוסיף גם את חלופה ג' כחלופה נכונה. אף שבתחילה סברתי כי קיים סרבול בדרך ניסוח השאלה, איני מוצאת בסופו של יום - כי יש טעם מספק לפסילתה, בהתאם למבחני הפסיקה דלעיל. השאלה נועדה לבדוק האם הנבחן מכיר את הוראת סעיף 34 יד (א') לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"). סעיף זה מורה כי הוראת סעיף 34 ז' לאותו חוק (שם ניתן פטור למי שעשה מעשה בהעדר שליטה) - לא תחול כאשר אדם מן היישוב, במקום עושה המעשה, "יכול היה בנסיבות העניין להיות מודע לפני היווצרות המצב שבו עשה את מעשהו כי הוא עלול לעשותו במצב זה...". עת מדובר במי ששכח ליטול גלולה, למרות שאדם סביר היה זוכר זאת בנסיבות העניין (ונתון זה נמצא בשאלה), הרי שחל אותו סייג ויש להטיל אחריות פלילית, על אף שהמעשה בוצע בפועל בהעדר שליטה. החלופה הראשונה אינה רלוונטית שכן ברי כי לא מדובר במעשה מכוון וחלופה ד' אינה נכונה לנוכח אותו סייג אשר בסעיף 34 יד (א'). לא נשמט מעיני האחוז הגבוה של הנבחנים אשר סימן את חלופה ד' כנכונה, אך לא די בנתון זה, שכן בדיוק את ההיכרות והיישום הנכון של הסעיף הפוסל את אותה תשובה, ביקשה השאלה לבדוק (ר') לעיל צבר הדברים הנדרש כדי לפסול שאלה בהתייחס לעצם נכונות התשובה אשר בה). ר' מלוא הנמקת המשיבה - בסעיפים 115-126 לתשובה.

- בדומה, כך עמדתי גם באשר לשאלה 11 בדיון המהותי -

אף שמקריאה ראשונית סברתי שמדובר כאן בשאלה אשר הניסוח שלה מסורבל, בסופו של יום, לאחר בחינת הדברים - מסקנתי היא כי אין הצדקה להתערבותי. אציין כי הן באשר לשאלה 11 והן באשר לשאלה 12 - שבה הוועדה הבוחנת ובדקה עמדתה באופן ממוקד ביחס לשאלות אלה. זו מצאה שלא לקבל את טענות העותרים, אף לאחר אותה בחינה חוזרת. עת שלא מועלית טענה ממין אלה המצדיקות התערבות בעתירה מנהלית, אין מקום להוות ערכאת ערעור נוספת באשר לדברים לגופם. שאלה זו נועדה לבחון הכרות הנבחן עם סעיף 34 ט' לחוק העונשין. מקום בו קובע סעיף 34 ט' (א) שם, כי אדם לא יישא באחריות פלילית למעשה שעשה במצב של שכרות שנגרמה שלא בהתנהגותו הנשלטת, או שלא מדעתו, ועת נקבע ברורות בשאלה כי בית המשפט אכן קבע שהעבירה בוצעה במצב של שכרות (כלומר מחמת אי נטילת הגלולה, אף שאדם סביר היה זוכר לקחתה) - הרי שלא ניתן להטיל אחריות על המעשה שביצע באותו מצב. לא ניתן לפנות לחלופות האחרות אשר בסעיף 34 ט' שכן הן אינן מתאימות למקרה. ברי כי לא מדובר במי שגרם למצבו בהתנהגותו הנשלטת ומדעת וגם לא מדובר במי שגרם למצב השכרות כדי לעבור את העבירה. ככל שנדרשת מלוא ההנמקה, ר' האמור בסעיפים 103-114 לתשובה.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

- נותרה שאלה 8 בדין הדיוני -

לא בלי היסוס, מצאתי כי יש מקום לקבל את הטענות הנוגעות אליה, באופן שתוענק עוד נקודה גם למי שבחר בתשובה אשר בחלופה א' ואנמק;

בפתח הדברים אציין כי לדידי (ונראה כי כך יהא הדין גם ביחס למרבית עורכי הדין הפעילים וכן שופטים), התשובה לשאלה היא ברורה וניתן לומר כי אף מדובר בשאלה קלה. עם זאת, יש לזכור כי הנבחנים אינם בעלי ותק במקצוע ויש לבחון את השאלות המופנות אליהם, בראי החומר שהונח בפניהם ואשר אותו הם התבקשו ללמוד, באופן ממוקד, לקראת הבחינה. מקום בו מוגשת בקשה לאישור פסק בוררות כנגד פלוני המחייבו בתשלום כספי, מוסמך בית המשפט להטיל עיקול על - "נכסי בעל הדין שנגדו ניתן הפסק". כך קובע סעיף 29 לחוק הבוררות התשכ"ח - 1968 (להלן: "חוק הבוררות"). ממילא ברור כי החלופות אשר הפנו לכך שבסמכות בית המשפט להורות על מעצר אותו פלוני אם לא ישלם הסכום שנפסק במועד קצוב (חלופה ב'); או כי ביהמ"ש מוסמך להטיל עליו תשלום הוצאות נוספות, מעבר לפסיקת הבורר (חלופה ג') - אינן חלופות נכונות. עם זאת, עת מדובר על עיקול נכס, הרי שבדרך כלל יכולים לבוא בגדר זה "מקרקעין, מיטלטלין או זכויות" (ר' ההגדרה אשר בתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 וכן סעיף 103 לתקנות. להלן: "תקנות סד"א"). ממילא לכאורה, בהעדר מידע נוסף, ניתן להטיל את העיקול על בית המגורים של פלוני (ר' חלופה ד') וכן ניתן להטילו על משכורתו החודשית של פלוני (חלופה א'). צודקים העותרים בטענתם כי המקור לפסילת חלופה א', אשר דיברה על עיקול - "מלוא משכורתו החודשית של פלוני", היא הוראת סעיף 8 לחוק הגנת השכר התשי"ח-1958 (להלן: "חוק הגנת השכר"). אותו סעיף קובע כי לא ניתן לעקל משכורת מלאה וכן קובע אילו רכיבים מתוך המשכורת לא ניתן לעקל. ברם, אין חולק כי חוק הגנת השכר אינו מצוי ברשימה המנחה לבחינה. ממילא גם לא מצופה מהנבחנים ללומדו ולהכירו. לא ניתן לקבל מענה המשיבות, בהפנותן לסעיפים מסוימים בחוק ההוצאה לפועל ותקנותיו (ר' סעיף 80 לתשובה). ההוראות הרלוונטיות בחוק ההוצאה לפועל מצויות בסעיפים 43 ו-50. סעיף 43 קובע כי רשם ההוצאה לפועל רשאי לצוות על עיקול כלל נכסי החייב או על עיקול נכס מסוים מנכסיו הנמצאים בידי צד שלישי. סעיף 50 מוסיף מה הנכסים אותם אין מעקלים בידי צד שלישי ואשר לגביהם לא תופס צו עיקול על כלל נכסי החייב. סעיף 50(א)(1) מחיל הוראה זו על - "נכס שאינו ניתן לעיקול לפי כל דין" (ההדגשה שלי - ע.ז.). אין כאמור מחלוקת כי אותו דין אחר, לא נכלל בחומר אותו התבקשו הנבחנים ללמוד. הפנייה להוראות - אשר לטענת המשיבות, ניתן להסיק מהן, בעקיפין על אותה מגבלה, אינה מספקת לטעמי (ר' ההפניה לסעיף 22 לאותו חוק, או לסעיף 50 (א)(3) - באשר למי שאינו עובד בשכר, או הפניה אף לתקנה 50 תקנות ההוצאה לפועל). ההוראה העיקרית מכוחה נפסלת חלופה א' - העוסקת בעיקול מלוא המשכורת החודשית, אינה כלולה בחיקוקים וממילא לא היה ניתן לפסול חלופה זו. אומנם - לא ניתן לקבוע את חלופה א' כחלופה נכונה (כפי שביקשו העותרים בעתירתם)

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

שכן מבחינת הדין היא אינה נכונה. עם זאת ניתן לקבוע כי מי ששגה וסימן חלופה זאת כנכונה, מחמת העובדה שלא נדרש ללמוד את סעיף החוק אשר פוסלה - ראוי כי יקבל ניקוד, גם בגין אותה החלופה. אעיר כי אף שרק 7% מהנבחנים בחרו בחלופה הנכונה, היא כאמור חלופה ד' - הרי שמרבית הטועים בחרו בחלופה ג' ובאשר לזו כאמור איני מוצאת להתערב. עת שחלופה א' אינה נכונה, אך המידע לכך נמצא בחוק שלא נכלל בחומר - שקלתי אם לא לפסול את התשובה בכללותה (כבקשתם המאוחרת של העותרים, בהודעתם לאחר הדיון בעתירה). בסופו של יום, לא נמצא ללכת בדרך זו אשר "תעניק" נקודה נוספת למעלה ממחצית מהנבחנים, אף שביסוד טעותם לא עמדה תקלה זו. הוראה זו יש להחיל כמובן גם על השאלה התואמת בגרסה 2 - שאלה 33.

14. עולה אפוא כי עתירה זו אשר תקפה בתחילה שש שאלות, צומצמה לאחר מכן לחמש שאלות ובסופו של יום - התקבלה רק באשר לשאלה אחת. שאלה אשר לא נפסלה במלואה אלא נקבע כי ניתן ניקוד לחלופה נוספת בה. בחינת הנתונים הפרטניים של העותרים בתיק זה מלמדת כי הדבר יכול להביא למירב לעוד שני עותרים שיעברו את הבחינה, מתוך 20 העותרים אשר בעתירה זו (העותר 15 - מר מרדכי קנבסקי והעותר 16 - מר אלנתן חיו). זאת, ככל שטעותם בשאלה 8 הייתה כי סימנו כתשובה נכונה את חלופה א'.

15. **מכאן אעבור לטענות אשר בעת"מ 17988-03-22 ;**

אציין בפתח חלק זה כי לא נשמט מעיני כי בנוגע לחלק מהשאלות הזהות בשתי העתירות, העלו עותרים אלה, טעמים שונים. מקום בו לא מצאתי לפרט הטעמים הנוספים, הדבר נעוץ בכך שלא מצאתי לקבלם וסברתי כי ניתן מענה מספק בתשובה לעתירה, באשר לכך.

- **באשר לשאלה 8 בפרק הדיוני ושאלות 4, 11 ו- 26 בדיון המהותי -**

מסקנותיי דלעיל חלות גם במקרה דנן. זאת כאמור גם אם הועלתה הנמקה שונה במעט. באשר לשאלה 8 בפרק הדיוני כאמור תתווסף נקודה, גם למי בחר בחלופה א' כחלופה הנכונה. אעיר כי לא מצאתי פסול בעובדה שלא צוין ברחל בתך הקטנה כי הוגשה בקשה לעיקול, אלא הנבחן נשאל - "מה מוסמך בית המשפט להורות מיד עם הגשת הבקשה?". בשיטת המשפט הנוהגת, בית המשפט לא יזום הליכים וברי כי השאלה מכוונת לסמכותו של בית המשפט, ביחס לבקשה אשר הוגשה אליו. באשר ליתר השאלות - לא נמצא מקום להתערבותי. ככל שיש צורך בהנמקה נוספת, לאור טיעון שונה במעט - אני מפנה לאמור בתשובה לעתירה זו, ביחס לשאלות אלו וכדלקמן; ביחס לשאלה 4 ר' סעיפים 106-124 שם; ביחס לשאלה 11 ר' סעיפים 145-156 שם; ביחס לשאלה 26 ר' סעיפים 169-183 שם.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

- באשר לייתר השאלות בדיון המהותי; שאלות 5, 13, 28, 33 ו- 35 -

בכל הנ"ל חולקים למעשה העותרים על נכונות התשובה שנבחרה, בעוד ברי כי לו דובר בתחום שאינו משפטי, לא היה מקום לפנות לבחינה ממין זה. כמובא לעיל בית המשפט אינו יושב כוועדת ערר עליונה ולא ירד לזירה אליה מנסים העותרים למושכו. די בכך באשר לכלל השאלות הנ"ל והאמור להלן הינו למעשה מעבר לדרוש;

בנוגע לשאלה 5 - שם נבחרה חלופה א' כנכונה. סעיף 31 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) התשמ"ו – 1968, קובע כי כאשר עורך דין פותח בשם לקוחו בהליך משפטי כנגד עורך דין אחר, עליו לפנות אליו בטרם יגיש התביעה. בעל"א 6/88 קובלר נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל אביב יפו פ"ד מ"ה (4) 329 (1991), נקבע כי אותם כללים חלים גם כאשר עורך דין מייצג את עצמו. די בכך באשר לעמידה במבחן של "קיומה של זיקה רציונלית בין תוכן השאלה לתשובה אשר סומנה על ידי הבוחנים כנכונה" (ר' לעיל בעניין נוטקין). הדברים יפים יותר כאשר אף נקבעו דברים דומים בהחלטת וועדת האתיקה הארצית מיום 14.11.21, אליה מפנה התשובה. איני סבורה שיש מקום למסקנה אחרת, גם אם העותרים איתרו החלטה אחת חריגה של ועדת אתיקה מחוזית, אשר לא הייתה בהקשר של הגשת תביעה אזרחית, אלא הליך אחר בלשכת ההוצל"פ. להרחבה נוספת ר' האמור בתשובה בסעיפים 125-144.

באשר לשאלה 13 - שם נבחרה חלופה ד' כנכונה. כפי שמודים העותרים בעצמם, הסייג אשר בסעיף 34 יד' לחוק העונשין (המסייג מעשה בהעדר שליטה, ומסייג מקרים של צורך וכורח, אשר לא יחולו - אם העושה מעשה (או אדם כמוהו מהיישוב) היה מודע לפני היווצרות המעשה, לכך שהוא עלול לעשות את אותו המעשה והוא העמיד עצמו במצב כזה) - אינו חל עת מדובר במקרה של אי שפיות הדעת (ר' ס' 34 ח', שם). ממילא עת נאמר בשאלה כי בית המשפט קבע שהעבירה בוצעה במצב של אי שפיות הדעת, אזי לא ניתן להטיל אחריות פלילית ובדין נבחרה חלופה ד' כנכונה. ככל שנדרשת הרחבה נוספת - ר' האמור בתשובה בסעיפים 157-168.

ביחס לשאלה 28 - אשר אף בה נבחרה חלופה ד' כנכונה. צודקות המשיבות בהפנותן לסעיף 41 לחוק הירושה התשכ"ה – 1965 (להלן: "חוק הירושה") אשר אין חולק כי נכלל ברשימה אשר על הנבחנים להכיר ואשר על בסיס האמור בו, נקבעה אותה החלופה כנכונה. ככל שנדרשת הרחבה נוספת - ר' האמור בתשובה בסעיפים 184-203.

בעניין שאלה 33 - בו שוב נבחרה חלופה ד' כנכונה, התשובה נקבעה על יסוד סעיף 147 לחוק הירושה ואין חולק כי זה נכלל בחומר אליו נדרש נבחן להיערך. אף שאין צורך להידרש לצדקת התשובה שנבחרה, אציין כי מקובלת עלי הנמקת המשיבות כפי שהובאה בסעיפים 204-215 לתשובתן. אין בפסק דין של בית משפט לענייני משפחה, להוליד תוצאה שונה, עת נקבעה בבית המשפט העליון הלכה שונה ובמיוחד כאשר הפסיקה בערכאה הגבוהה הוא אף ממועד מאוחר יותר.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

ובאשר לשאלה 35 - שם נבחרה חלופה ב' כנכונה. התשובה נקבעה בהסתמך על סעיפים 65, 68, 69 לחוק חזקה הביטוח, התשמ"א - 1981. אין ממש בטענה המפנה לכך שדיני חדלות פירעון אינם כלולים בדין המהותי, עת שאלה אכן אינם נדרשים לשאלה. מרכז השאלה אינו נוגע לדבר פירוק החברה. עוד באשר לשאלה זו - ר' סעיפים 216-232 לתשובה.

- נותר להידרש לשאלה 6 בדין הדיוני: אף כאן אין מקום להידרש לטענות עת שאלה נוגעת לנכונות התשובה, ביחס לאמור בתקנה 177 לתקנות סד"א. אין יסוד לטענה כי לא יכלה להיכלל שאלה באשר לסמכויות עוזר משפטי. מקובלת עלי עמדת המשיבות כי אותן סמכויות, כלולות בסמכויות בתי המשפט על פי כל חיקוק. העוזר המשפטי הוא ידו הארוכה של בית המשפט וסמכויותיו הן חלק מסמכויות בית המשפט. עת שסמכויות העוזר מעוגנות בתקנות סדר הדין האזרחי, הרי שמדובר גם בשאלה בתחום זה. ב"כ העותרים העלה בעת הדיון טענות נוספות שלא נכללו בעתירה, אך מכל מקום, ניתן להן מענה גם לגופן ור' התשובות בעמ' 11 לפרוטוקול.

16. עולה אפוא כי מעתירה זו, אשר תקפה עשר שאלות, נמצא בסופו של יום - לקבל טענות רק באשר לשאלה אחת. שאלה אשר לגביה נקבע כי תתוסף נקודה גם ביחס לתשובה נוספת. בחינת הנתונים הפרטניים של העותרים בעתירה זו - מלמדת כי הדבר יכול להביא למירב לעוד חמישה עותרים שיעברו את הבחינה, מתוך 30 העותרים כאן (העותר 9 - מר גריפאת מייסם, העותרת 15 - גב' לאה דיין, העותרת 22 - גב' נורית ג'וברי, העותר 24 - מר סהר עזרי והעותרת 29 - גב' תהילה אלון). אף זאת, רק ככל שטענתם בשאלה 8, הייתה כי סימנו כתשובה נכונה את חלופה א'.

17. בטרם סיכום הדברים אפנה לדברים כלליים נוספים אשר הובאו אף בהם בהרחבה בתשובות, באשר לדרך בה יש לבחון עתירות ממין זו אשר בפניי. בכלל האמור - ר' גם ההפניה לכך שיש לבחור את החלופה הנכונה ביותר; שניתן להגיע לתשובות על דרך פסילת תשובות אחרות ועוד. כפי שנאמר לעיל בית משפט זה בכובעו כבית משפט לעניינים מנהליים, אינו יושב כוועדת ערר עליונה על הכרעות ועדת הבחינות. יש לזכור כי באותה הוועדה יושבים גם שלושה שופטים מחוזיים בדימוס, ואין מקום להנחה כי מקצועיותם, ובוודאי יחדיו, נופלת ממקצועיותו של בית משפט זה. התוצאה אשר התקבלה בסופה של בדיקתי, עת התקבלו הטענות באופן תחום - רק ביחס לשאלה אחת ורק בדרך של הוספת נקודה אחת (למי ששגה מחמת חומר חסר), מתיישבת לטעמי עם דרך הבחינה אליה מפנה בית המשפט העליון בהכרעותיו האחרונות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 17988-03-22 פרי ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'
עת"מ 39840-03-22 ברוך ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל ואח'

תיק חיצוני:

סופם של הדברים הוא כי העתירות אפוא נדחות.

זאת, למעט ביחס לשאלה 8 בפרק בדיוני - עת נקבע כי גם מי שבחר בחלופה א', כחלופה נכונה, יקבל נקודה (אף שאותה תשובה אינה נכונה, אך לנוכח העובדה שהוראת החוק הרלוונטית, לידיעת האמור - לא נכללה בחומר).

עת ששתי העתירות נוגעות לחמישים עותרים; עת שמרבית הטענות ביחס לשאלות לא התקבלו; ועת שלמירב תסייענה עתירות אלו בסה"כ לשבעה עותרים (למירב, אם בכלל) - הרי שניתן לומר כי העתירות נדחו במהותן. ממילא יש להשית על העותרים את הוצאות המשיבות.

בשים לב להיקף השאלות הכפול בעתירה האחת, ביחס לעתירה האחרת - נמצא לקבוע כי כל אחד מהעותרים, אשר העתירה לא הולידה תוצאה כי עבר את המבחן, ישלם הוצאות למשיבות לפי המפתח הבא; כל עותר כאמור בעת"מ 17988-03-22 - ישלם הוצאות בסך 500 ₪ וכל עותר כאמור בעת"מ 39840-03-22 - ישלם הוצאות בסך 250 ₪.

ככל שנדרשת החלטה משלימה בעניין סך ההוצאות המוטל באופן זה בסה"כ בגין כל אחת מהעתירות, יפנו הצדדים עם בקשה מתאימה, בתוך 10 ימים ממועד קבלת פסק הדין.

פסק הדין יישלח לצדדים.

המזכירות - מופנית לכך שאף שפסק הדין ניתן בעת"מ 17988-03-22 הוכרעה במסגרתו גם עת"מ 39840-03-22 ולפיכך יש לשגרר למייצגים בשתי העתירות.

ניתן היום, א' סיוון תשפ"ב, 31 מאי 2022, בהעדר הצדדים.

ענת זינגר, שופטת